

---

===== Demokratik Şirketler =====

:date: 2014-11-23 02:18:14 +0200

.. :Author: Emin Reşah

Bir şirket demokratik olabilir mi?

Şirket derken kastedtiğim *ekonomik organizasyon* tabii. Tek bir kişiye ait olsa da olur bu.

Demokrasinin *her derde deva* olduğu bir zamanda yaşıyoruz. O zaman şirketlerin de aynı demokratik hakları sağlaması kendi yararlarına değil midir? Demokratik derken, kendi yöneticilerini seçebilen ve *düşünce özgürlüğü* gibi devredilemez haklar sunan bir yapıdan bahsediyorum.

Liberal demokrasiler, vatandaşlarına belli haklar veriyor, bununla beraber bu haklar feodal derebeylikleri tarzından örgütlenmiş bir ekonomik yapı içerisinde sunuluyor. Yani insanların bu hakları kulanması *teorik olarak* her zaman mümkün, ancak bu haklar derebeyliklerinin müsaade ettiği ölçüde pratiğe geçebiliyor. İnsanlar *ekmekleri* sözkonusuyken, mesela çalıştıkları yer hakkında samimi fikirlerini beyan edemiyor veya çalışma şartlarının iyileştirilmesi için *demokratik* faaliyette bulunamıyor. Devlete karşı *kahramanca* isyan eden adam, şirketine bırak isyanı, üç gün gitmezse neler olacağını biliyor. Şirket içi politikalar şeffaf değil, bir basın/yayın hakkı yok, insanlar birbirlerini dedikodu ile takip ediyor ve insanların birbiri arkasından dolap çevirmek *zorunda* olması da bu opak yapıdan kaynaklanıyor. Bilgi ve sorumluluk akışı tek yönlü ve yöneticilerin yönetilenlere karşı bir sorumluluğu yok.

Devletin zorladığı bir takım istisnalar dışında, şirketlerin kölelik düzeninden çok farkı yok. Hatta kölelik düzeninde, kölelerin doğrudan bir ekonomik değeri olduğu için mesela hastalanmaları net bir kayıp anlamına geliyor ancak günümüzde hasta bir çalışan için şirketin sorumluluğu sınırlı ve hasta personele *eyvallah* etmesi kolay.

Bunları saydıktan sonra *şirketler demokratik olmalı* diyeceğimi sanıyorsanız, hayır, bunun neden böyle olamayacağını bilecek kadar insanları tanıyorum. Bununla beraber buradaki iki yüzlülüğü de görmeden edemem. Liberal demokrasi şirketlerin bireylerden daha hür olduğu yarı feodal bir düzende, kanunların delinecek kısımlarını araştırarak ve delinecek kanunlar oluşturacak lobilere para ayıracak kadar zengin oldukları bir sistemin adı.

Diyecekler ki, /personelini daha mutlu eden şirketler, çalışanlarca daha çok tercih edileceği için, zaman içinde karlılıkları artacak ve bu sebeple yaşamaları daha kolay olacak./ Bu gerçekten böyle mi? Liberal demokraside şirketlerin yaşamasının karlılıkla doğrudan ilgisi olduğu doğru, ancak *persone-line iyi davranmak* karlılıkla ne kadar alakalı? Varsa ters bir bağıntı vardır, çalışanın etinden sütünden mümkün olduğunca faydalanan şirketler daha karlı olur, çalışan *yorulunca* daha yenisiyle *değiştirilebilir*, kendisini daha *rahat* bir şirkete atamaz.

Buradaki iki yüzlülük görmek, en azından *demokrasi havariliği* yaparken, gerçekte ne istediğimizi anlamak için bir vesile olur belki. Derdimiz, sosyalistlerin aklına gelen tek çözüm olan, ekonomik sistemi

---

tepeden planlanan, monarşi misali bir yapıya dönüştürmek de değil, feodal unsurların birbiriyle hürriyet içinde kapiştığı ama askerlerin öldüğü bir özgürlük de.